

การให้ความรู้เรื่องการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (โดย นางเขมกร วดีศิริศักดิ์)

ผลประโยชน์ทับซ้อน...

หรือความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (Conflict of interest : COI) เป็นประเด็นปัญหาทางการบริหารภาครัฐในปัจจุบันที่เป็นบ่อเกิดของปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบในระดับที่รุนแรงขึ้นและยังสะท้อนปัญหาการขาดหลักธรรมาภิบาลและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ

ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือนได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการในการป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติราชการหลายประการดังปรากฏในหมวด๒ข้อ๓ (๓) ข้อ๕(๑),(๒),(๓),(๔) ข้อ๖(๑),(๒),(๓) ข้อ๗(๔),(๕) ข้อ๘(๕) ข้อ๙(๑) เป็นต้น

ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน

(Conflict Of Interests)

ผลประโยชน์ทับซ้อน : สถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลมีผลประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ ส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวม ซึ่งทำให้ตัดสินใจยากในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากอคติได้

ความขัดแย้ง (Conflict) สถานการณ์ที่ขัดกัน ไม่ลงรอยเป็นเหตุการณ์อันเกิดขึ้นเมื่อบุคคลไม่สามารถตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ความขัดแย้งอาจเกิดขึ้นได้จากความไม่ลงรอยกันในเรื่องความคิดเห็นแนวทางปฏิบัติ หรือผลประโยชน์ได้นั้น

ผลประโยชน์ส่วนตน (Private Interests) เป็นผลตอบแทนที่บุคคลได้รับ โดยเห็นว่ามีคุณค่าที่จะสนองตอบความต้องการของตนเองหรือของกลุ่มที่ตนเองเกี่ยวข้อง ผลประโยชน์เป็นสิ่งจูงใจให้คนเรามีพฤติกรรมต่างๆ เพื่อสนอง ความต้องการทั้งหลาย เพ็ญศรี วายวานนท์), ๒๕๒๗ : ๑๕๔)

ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม (ConflictOf Interests) เป็นสถานการณ์ที่บุคคลในฐานะพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงประโยชน์แก่ตนเอง กลุ่มหรือพวกพ้อง ซึ่งเป็นการละเมิดทางจริยธรรม และส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ คำอื่นที่มีความหมายถึงความขัดแย้งกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวม ได้แก่ การมีผลประโยชน์ทับซ้อน ความขัดกันระหว่างผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะและรวมถึงคอร์รัปชันเชิงนโยบาย คอร์รัปชันสีเทา

สรุปความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน : สถานการณ์หรือการกระทำของบุคคล (ไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการพนักงานบริษัทผู้บริหาร) มีผลประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้องจนส่งผลกระทบต่อจิตใจหรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งนั้นการกระทำดังกล่าวอาจเกิดขึ้นโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวทั้งเจตนาหรือไม่เจตนาหรือบางเรื่องเป็นการปฏิบัติสืบทอดกันมาจนไม่เห็นว่าจะจะเป็นสิ่งผิดแต่อย่างไรพฤติกรรมเหล่านี้เป็นการกระทำความผิดทางจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สาธารณะ (ประโยชน์ของส่วนรวม) แต่กลับตัดสินใจปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตนเองหรือพวกพ้อง

ความสัมพันธ์ระหว่าง

Conflict of Interests กับ Corruption

- ▶ Conflict of Interests เป็นรูปแบบหนึ่งของ Corruption แต่ระดับหรือขนาดและขอบเขตต่างกัน
- ▶ Conflict of Interests นำไปสู่ Corruption ที่รุนแรงขึ้น
- ▶ Conflict of Interests เกี่ยวกับการใช้อำนาจที่เป็นทางการเชื่อมโยงกับกฎหมายระเบียบการปฏิบัติ และส่วนที่ไม่เป็นทางการเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขยายไปถึงเรื่องครอบครัวต้องพิจารณาความสัมพันธ์ เช่น คู่สมรสและคนในเครือญาติ

ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน

- ▶ การใช้ตำแหน่งไปดำเนินการเพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของตนเองโดยตรง
- ▶ ใช้ตำแหน่งไปช่วยเหลือญาติหรือคนรู้จัก
- ▶ การรับผลประโยชน์โดยตรง
- ▶ การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์โดยใช้ตำแหน่งหน้าที่การงาน
- ▶ การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว
- ▶ การนำข้อมูลอันเป็นความลับของหน่วยงานมาใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- ▶ การทำงานอีกแห่งที่ขัดแย้งกับแห่งเดิม
- ▶ ผลประโยชน์ทับซ้อนจากการเปลี่ยนสถานที่ทำงาน
- ▶ การปิดบังความผิด

การขัดกันแห่งผลประโยชน์มีวัตถุประสงค์

๑. ควบคุมและลดความเสี่ยงของอิทธิพล หรือแรงจูงใจ
 ๒. ป้องกันความเสียหายอันเกิดขึ้นในกระบวนการตัดสินใจ หรือใช้ดุลยพินิจของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะให้มีความเป็นอิสระและเป็นธรรมมากที่สุด
- การขัดกันแห่งผลประโยชน์ จึงเป็นการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคล ซึ่งอาจจะผิดต่อจริยธรรม และกฎหมายเนื่องจากผลประโยชน์ส่วนตัว ได้เข้าแทรกแซงการใช้ดุลยพินิจ หรือกระบวนการตัดสินใจ ทำให้ผู้พิจารณาต้องละทิ้งคุณธรรมในการปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ อันทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์ของสถาบันหรือองค์กร ซึ่งเป็น ผลประโยชน์ส่วนรวมหรือสาธารณะ

รูปแบบ (Conflict Of Interests)

การรับผลประโยชน์ (Accepting Benefits)

- ▶ การรับของขวัญหรือของกำนัลที่มีค่าอื่นๆซึ่งส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่
- ▶ การที่บริษัทสนับสนุนการเดินทางไปประชุม/ดูงานในต่างประเทศของผู้บริหารและอาจรวมถึงครอบครัว
- ▶ การที่หน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสร้างสำนักงานจากบริษัทธุรกิจที่ติดต่อกับหน่วยงาน
- ▶ เจ้าหน้าที่ของรัฐรับของแถมหรือผลประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง
- ▶ การที่บุคคลปฏิบัติหน้าที่เอาผลประโยชน์ส่วนตัวไปพัวพันในการตัดสินใจเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและเป็นการเสียประโยชน์ของทางการ

การกระทำที่อยู่ในข่าย Conflict of Interests

- ▶ **รับผลประโยชน์ (Accepting Benefits)** คือการรับสินบนหรือรับของขวัญเช่นเป็นเจ้าหน้าที่จัดซื้อแล้วไปรับไม้กอล์ฟจากร้านค้า เป็นต้น
- ▶ **ใช้อิทธิพล (Influence Peddling)** เป็นการเรียกผลตอบแทนในการใช้อิทธิพลในตำแหน่งหน้าที่เพื่อส่งผลที่เป็นคุณแก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม
- ▶ **ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างเพื่อประโยชน์ส่วนตัว (Using employer's property for private advantage)** ได้แก่การใช้รถราชการหรือใช้คอมพิวเตอร์ของราชการทำงานส่วนตัว เป็นต้น

▶ **ใช้ข้อมูลลับของราชการ(Using confidential information)**เช่นรู้ว่าราชการจะตัดถนนแล้วรีบชิงไปซื้อที่ตักหน้าไว้ก่อน

▶ **รับงานนอก(Outside employment or moonlighting)**ได้แก่การเปิดบริษัทหากินซ้อนบริษัทที่ตนเองทำงานเช่นเป็นพนักงานขายแอบเอาสินค้าตัวเองมาขายแข่งหรือเช่นนักบัญชีที่รับงานส่วนตัวจนไม่มีเวลาทำงานบัญชีในหน้าที่ให้ราชการ

▶ **ทำงานหลังเกษียณ (Post Employment)**เป็นการไปทำงานให้ผู้อื่นหลังออกจากงานเดิมโดยใช้ความรู้หรืออิทธิพลที่เดิมมาชิงงานหรือเอาประโยชน์โดยไม่ชอบธรรมเช่นเอาความรู้ในนโยบายและแผนของธนาคารชาติไปช่วยธนาคารเอกชนหลังเกษียณ

กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. ๒๕๔๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐๐ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(๓) รับสัมปทานหรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่นอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดหรือแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

เจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งใดที่ต้องห้ามมิให้ดำเนินกิจการตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้นำบทบัญญัติในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคสอง โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสดังกล่าว เป็นการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ตัวอย่างเรื่องการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวและส่วนรวม

▶ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดไปเป็นคู่สัญญา (ซื้อหรือขายน้ำมันหรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ หรือรับจ้างหรือว่าจ้างก่อสร้างอาคารสถานที่) กับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นมีหน้าที่กำกับดูแลอยู่ (เข้าม. ๑๐๐(๑))

▶ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดเป็นหุ้นส่วนในห้างหุ้นส่วนหรือเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นมีหน้าที่กำกับดูแลอยู่ (๒) ๑๐๐ .เข้า ม)

▶ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดเข้าไปรับสัมปทานหรือคงไว้ซึ่งสัมปทานจากหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่า (๓) ๑๐๐ .เข้า ม) (บุคคลนั้นจะมีหน้าที่กำกับดูแลหรือไม่)

▶ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดเข้าไปเป็นกรรมการ ที่ปรึกษา พนักงาน ลูกจ้าง ในบริษัทเอกชนที่บุคคลนั้นมีหน้าที่กำกับดูแลบริษัทเอกชนอยู่ (๔) ๑๐๐ .เข้า ม)

หมายเหตุ : การกระทำอันถือเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมนี้ **ให้หมายความรวมถึงการกระทำของคู่สมรสด้วย**

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. ๒๕๔๒และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา ๑๐๑ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับกับการดำเนินกิจการของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีโดยอนุโลม เว้นแต่การเป็นผู้ถือหุ้นไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่จำหน่ายได้ในบริษัทมหาชนจำกัด ซึ่งมีใช้บริษัทที่เป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๐๐ (๒) ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

มาตรา ๑๐๒ บทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มิให้นำมาใช้บังคับกับการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจกำกับ ดูแล ควบคุม หรือตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัด มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดที่หน่วยงานของรัฐถือหุ้นหรือเข้าร่วมทุน

มาตรา ๑๐๓ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับทรัพย์สิน / ประโยชน์อื่นใด

เว้นแต่ โดยธรรมจรรยา จากญาติ

จากบุคคลอื่น

ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒) ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเรื่องหลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมดาของเจ้าหน้าที่ของรัฐพ.ศ. ๒๕๔๓

ได้กำหนดว่าโดยอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้กำหนดหลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยา กล่าวคือการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลที่ให้แก่ในโอกาสต่างๆโดยปกติตามขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม

๓) ประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน

๓.๑) ส่วนคำปรารภได้กล่าวถึงค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ๙ประการของสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน ๙ ข้อดังนี้

(๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

(๒) การมีจิตสำนึกที่ดีซื่อสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ

(๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

(๔) การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย

(๕) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็วมีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ

(๖) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วนถูกต้องไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง

(๗) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานรักษามาตรฐานมีคุณภาพโปร่งใสและตรวจสอบได้

(๘) การยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๙) การยึดมั่นในหลักจรรยาวิชาชีพขององค์กร

๓.๒) หมวด๒ข้อ๕ให้ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนโดยอย่างน้อยต้องวางตนดังนี้

(๑) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องพรรคพวกเพื่อนฝูงหรือผู้มีบุญคุณส่วนตัวมาประกอบการใช้ดุลยพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้นหรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่นเพราะความชอบหรือชัง

(๒) ไม่ใช้เวลาราชการเงินทรัพย์สินบุคลากรบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่นเว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) ไม่กระทำการใดหรือดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกรใดในฐานะส่วนตัวซึ่งก่อให้เกิดความเคลือบแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่

ทั้งนี้ในกรณีมีความเคลือบแคลงหรือสงสัยให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาเมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น

(๔) ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการรัฐวิสาหกิจองค์การมหาชนหรือหน่วยงานของรัฐข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ของทางราชการเป็นหลัก

ในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนกลุ่มอันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาดต้องยึดประโยชน์ของทางราชการและประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

๓.๓) หมวด๒ข้อ๖ ให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มีขอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม

โดยอย่างน้อยต้องวางตนดังนี้

(๑) ไม่เรียกรับหรือยอมจะรับหรือยอมให้ผู้อื่นเรียกรับหรือยอมจะรับซึ่งของขวัญแทนตนหรือญาติของตนไม่ว่าก่อนหรือหลังดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตามเว้นแต่เป็นการให้โดยธรรมจรรยาหรือการให้ตามประเพณีหรือให้แก่บุคคลทั่วไป

(๒) ไม่ใช่ตำแหน่งหรือการกระทำกรที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใดเพราะมีอคติ

(๓) ไม่เสนอหรืออนุมัติโครงการการดำเนินการหรือการทำนิติกรรมหรือสัญญาซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่นจะได้ประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือประมวลจริยธรรมนี้

ตัวอย่างเรื่องผลประโยชน์ทับซ้อน

๑. เจ้าพนักงานการเงินและบัญชีได้นำสวัสดิการบ้านพักของทางราชการที่ตนมีสิทธิพักไปให้ผู้อื่นอยู่อาศัยโดยเก็บค่าเช่าแล้วนำเงินไปเป็นประโยชน์ส่วนตัว

๒. ซื้อขายตำแหน่งจ่ายผลประโยชน์เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตนหรือช่วยให้ญาติมิตรทำงานในหน่วยที่ตนมีอำนาจ

๓. หาประโยชน์ให้ตนเอง

๔. รับประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่

๕. ใช้อิทธิพลเรียกผลตอบแทน

๖. ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างเพื่อประโยชน์ของตน

๗. ใช้ข้อมูลความลับเพื่อแสวงหาประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง

๘. รับงานนอกแล้วส่งผลเสียให้งานในหน้าที่

๙. ทำงานหลังออกจากตำแหน่งและเอื้อประโยชน์ต่อบริษัท

๑๐. การให้ของขวัญของกำนัลเพื่อหวังความก้าวหน้า

๑๑. ให้ทิปพนักงานโรงแรมเพื่อหวังการบริการที่ดีกว่าลูกค้ารายอื่น

**แบบสำรวจความเสี่ยงโอกาสและผลกระทบการทุจริต/ผลประโยชน์ทับซ้อนและกลไก/มาตรการ/แนวทางการป้องกันการทุจริต
(ระดับหน่วยงาน)**

คำชี้แจง : ให้ใส่หมายเลขข้อมูลดังต่อไปนี้ที่ตรงกับระดับการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในหน่วยงานของท่าน พร้อมกลไก/มาตรการ/แนวทางการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน

โอกาส : ระดับโอกาสที่เกิดจากความเสี่ยง

๕ = สูงมาก : โอกาสเกิดขึ้นเป็นประจำ

๒ = น้อย : โอกาสเกิดขึ้นน้อย

๔ = สูง : โอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้ง

๑ = น้อยมาก : โอกาสเกิดขึ้นยาก

๓ = ปานกลาง : โอกาสเกิดขึ้นบ้าง

ผลกระทบ : ระดับผลกระทบ (หน่วยงาน/เจ้าหน้าที่)

๕ = สูงมาก : ผลกระทบรุนแรงมาก/ลงโทษไล่ออก

๓ = ปานกลาง : ผลกระทบค่อนข้างรุนแรง/ลงโทษลดเงินเดือน

๑ = น้อยมาก : แทบไม่เกิดผลกระทบ/ลงโทษภาคทัณฑ์

๔ = สูง : ผลกระทบรุนแรง/ลงโทษปลดออก

๒ = น้อย : ผลกระทบไม่รุนแรง/ลงโทษตัดเงินเดือน

ปัจจัยที่จะเกิดความเสี่ยง	โอกาสและผลกระทบ			กลไก/มาตรการ/แนวทางการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน
	โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง = (โอกาสXผลกระทบ)	
๑. กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามระเบียบ	๒.๔๖	๑.๙๒	๔.๗๓	-จัดทำคู่มือการจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นแนวทางในการทำงาน -เจ้าหน้าที่รับผิดชอบควรได้รับการอบรมเพื่อให้มีความรู้ในการปฏิบัติงาน -ควรมีการตรวจสอบจากคณะกรรมการเป็นระยะ เพื่อป้องกันความเสี่ยง มีการควบคุม กำกับ การดำเนินงานตามแผนงาน -ควรมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ด้านนี้โดยตรงมารับผิดชอบงาน -เปิดช่องทางให้คำปรึกษาได้รวดเร็ว และสะดวก

ปัจจัยที่จะเกิดความเสี่ยง	โอกาสและผลกระทบ			กลไก/มาตรการ/แนวทางการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน
	โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง = (โอกาสXผลกระทบ)	
๒. การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์	๑.๔๖	๑.๓๘	๒.๐๒	
๓. การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง (เช่น ในการจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นต้น)	๒.๐๘	๑.๗๗	๓.๖๗	-ให้ จนท. ที่ไม่มีความเสี่ยงด้านนี้ในการจัดซื้อจัดหาพัสดุ
๔. การให้และการรับของขวัญ สินน้ำใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น	๑.๕๔	๑.๐๐	๑.๕๔	-ไม่ควรรับสิ่งของจากผู้ที่มีผลประโยชน์กับหน่วยงาน หรือ จนท. ที่ให้เพื่อหวังประโยชน์ส่วนตน

ปัจจัยที่จะเกิดความเสี่ยง	โอกาสและผลกระทบ			กลไก/มาตรการ/แนวทางการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน
	โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง = (โอกาสXผลกระทบ)	
๕. การเรียไร การรับบริจาคในหน่วยงาน	๒.๐๘	๑.๑๕	๒.๔๐	-ตั้งคณะกรรมการในการจัดเก็บเงิน และการใช้เงินในกรณีขอบริจาค -ถ้ามีการบริจาคควรมีการเขียนใบเสร็จเพื่อเข้าระบบการรับเงินของราชการ -การรับเงินจากหน่วยงานภายนอก ให้ออกใบเสร็จรับเงินในทุกกรณี
๖. การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว	๑.๙๒	๑.๓๘	๒.๖๖	-ไม่ควรนำวัสดุ-อุปกรณ์ของสำนักงานกลับมาใช้ที่บ้าน -แนวทางให้มีการจัดทำทะเบียนคุมและตรวจสอบวัสดุอย่างสม่ำเสมอ
๗. ใช้ข้อมูลความลับ เพื่อแสวงประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง	๑.๒๓	๑.๑๕	๑.๔๒	-หน่วยงานไม่มีข้อมูลสำคัญที่เป็นความเสี่ยง

ปัจจัยที่จะเกิดความเสี่ยง	โอกาสและผลกระทบ			กลไก/มาตรการ/แนวทางการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน
	โอกาส	ผลกระทบ	ระดับความเสี่ยง = (โอกาสXผลกระทบ)	
๘. เบียดบังเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว	๒.๓๘	๑.๖๒	๓.๘๕	<p>-อบรมวินัย จริยธรรม แก่เจ้าหน้าที่ ให้เกิดความตระหนัก และ ละอาย</p> <p>-ส่งใบลา ขออนุญาตหน่วยงานทุกครั้ง</p> <p>-มีการให้ขวัญ กำลังใจ แก่ผู้ปฏิบัติงานตรงตามเวลาอย่างจริงจัง</p> <p>-ควบคุมกำกับกับการลงเวลาปฏิบัติงาน และควบคุมโดยผู้บังคับบัญชา ตามลำดับ</p>

จากการสำรวจความเสี่ยง โอกาส และผลกระทบ ในการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ในมุมมองหรือการรับรู้ของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในสังกัดสำนักงานสาธารณสุขอำเภอแก่งคอย ทั้งที่ปฏิบัติงานที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และที่สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ พบว่าระดับความเสี่ยงที่จะเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนจากมากไปน้อยได้แก่ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามระเบียบ / เบียดบังเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว/การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง (เช่น ในการจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นต้น)/การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว/การเรียไร การรับบริจาคในหน่วยงาน/การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์/การให้และการรับของขวัญ สินน้ำใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น และใช้ข้อมูลความลับ เพื่อแสวงประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ตามลำดับ

โดยโอกาสที่จะเกิดผลประโยชน์ทับซ้อนจากมากไปน้อยได้แก่ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามระเบียบ / เบียดบังเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว/การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง (เช่น ในการจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นต้น)/การเรียไร การรับบริจาคในหน่วยงาน/การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว/การให้และการรับของขวัญ สินน้ำใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น/การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์ และใช้ข้อมูลความลับ เพื่อแสวงประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ตามลำดับ

สำหรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ จากมากไปน้อย ได้แก่ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างไม่เป็นไปตามระเบียบ/การเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง (เช่น ในการจัดซื้อ จัดจ้าง เป็นต้น/เบียดบังเวลาราชการไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว/การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ส่วนตัว/การใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่เรียกรับผลประโยชน์/การเรียไร การรับบริจาคในหน่วยงาน/ใช้ข้อมูลความลับ เพื่อแสวงประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง และการให้และการรับของขวัญ สินน้ำใจ เพื่อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ตามลำดับ